

Padomes un Komisijas 2015. gada kopīgais ziņojums par stratēģiskas sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (ET 2020) īstenošanu

Jaunas prioritātes Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā

(2015/C 417/04)

1. KONTEKSTS

Eiropā patlaban jāveic vairāki neatliekami uzdevumi – jāatjauno darbvietu veidošana un jāsekmē ekonomikas atveseļošana; jāpanāk ilgtspējīga izaugsme; jānodrošina trūkstošās investīcijas; jāuzlabo sociālā kohēzija; jākoordinē darbības reaģēšanai uz migrācijas plūsmu; galvenā uzmanība jāpievērš radikalizācijas un vardarbības novēršanai. Vienlaikus Eiropā jārisina ilgtermiņa jautājumi, tādi kā novecošana, pielāgošanās digitālajam laikmetam un konkurētspēja globālā, uz zināšanām balstītā ekonomikā.

Eiropas politiskā atbilde saskaņā ar Eiropas Komisijas politiskajām pamatnostādnēm “Jauns sākums Eiropai: mana programma nodarbinātībai, izaugsmei, taisnīgumam un demokrātiskām pārmaiņām” ⁽¹⁾ iezīmē jaunu sākumu. Šajā jaunajā programmā būtiska nozīme ir ekonomiskajai argumentācijai par to, ka izglītība un apmācība ir izaugsmi veicinoša nozare. Investējot cilvēkkapitālā, līdzekļi tiek izmantoti lietderīgi. Laba izglītība un apmācība palīdz veicināt ilgstošu ekonomikas izaugsmi, kā arī ilgtspējīgu attīstību, – tās sekmē pētniecību un attīstību, inovāciju, produktivitāti un konkurētspēju. Dalībvalstīm būtu jāveic vajadzīgās investīcijas visās izglītības un apmācības sistēmās, lai sekmētu to efektivitāti un lietderību, uzlabojot darbspēka prasmes un kompetences, un tādējādi ļaujot tām aizvien digitālākās ekonomikas apstākļos un saistībā ar tehnoloģijas, vides un demogrāfiskajām izmaiņām labāk prognozēt strauji mainīgās vajadzības dinamiskajos darba tirgos un apmierināt tās. Dalībvalstīm būtu jāstiprina centieni, lai uzlabotu kvalitatīvas mūžizglītības pieejamību visiem, un jāīsteno aktīvu vecumdienu stratēģijas, kas dod iespēju paildzināt darba mūžu.

Vardarbīgā ekstrēmisma traģiskie uzliesmojumi 2015. gada sākumā bija spēcīgs atgādinājums tam, ka mūsu sabiedrības ir neaizsargātas. Izglītībai un apmācībai ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu, ka mūsu kopīgās humānās un pilsoniskās vērtības tiek saglabātas un nodotas nākamajām paaudzēm, tiek veicināta domas un izteiksmes brīvība, sociālā iekļaušana un cieņa pret apkārtējiem, kā arī lai novērstu un apkarotu diskrimināciju visos tās izpausmes veidos, pastiprinātu šo kopējo pamatvērtību mācīšanu un pieņemšanu un ar izglītību jau no agrīna vecuma veidotu pamatus iekļaujošākai sabiedrībai. ⁽²⁾ Izglītība un apmācība var palīdzēt novērst un izskaust nabadzību un sociālo atstumtību, veicināt savstarpēju cieņu un veidot pamatu atvērtai un demokrātiskai sabiedrībai, kas ir aktīva pilsoniskuma balsts.

Tajā pašā laikā izglītības un apmācību sistēmas saskaras ar izaicinājumu – kā nodrošināt vienlīdzīgu kvalitatīvas izglītības pieejamību, jo īpaši iekļaujot tos, kas ir visnelabvēlīgākajā situācijā, un dažādas izcelsmes cilvēkus, tostarp mācību vidē pienācīgi integrējot nesen ieceļojušus migrantus ⁽³⁾, tādējādi veicinot augšupēju sociālo konvergenci.

Nemot to vērā, izglītība un apmācība sniedz būtisku ieguldījumu vairākās ES stratēģijās un iniciatīvās, tostarp stratēģijā “Eiropa 2020”, Garantijā jauniešiem, Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvā, Digitālā vienotā tirgus iniciatīvā, Eiropas Drošības programmā un Eiropas programmā migrācijas jomā un Investīciju plānā Eiropai, vienlaikus pilnībā ņemot vērā dalībvalstu kompetenci par to izglītības un apmācības sistēmām. Sadarbība ET 2020 sistēmas ietvaros papildina valsts rīcību un ar pieredzes apmaiņas, savstarpējas mācīšanās, pierādījumu un datu apkopošanas palīdzību sniedz atbalstu dalībvalstīm reformu īstenošanā, lai vēl vairāk uzlabotu to rezultātus.

Izglītība un apmācība cilvēkiem sniedz zināšanas, prasmes un kompetences, kas viņiem ļauj augt un ietekmēt savu stāvokli, nodrošinot viņiem lielākas izredzes un labāk sagatavojot viņus turpmākajai dzīvei, liekot pamatu aktīvam pilsoniskumam un demokrātiskām vērtībām un veicinot iekļautību, taisnīgumu un līdztiesību.

⁽¹⁾ Komisijas priekšsēdētājs Žans Klods Junkers (*Jean-Claude Juncker*) 2014. gada 15. jūlijā Strasbūrā tās prezentēja Eiropas Parlamentam.

⁽²⁾ Deklarācija par pilsoniskuma un kopeju brīvības, iecietības un nediskriminācijas vērtību sekmēšanu ar izglītības palīdzību, Parīze, 2015. gada 17. marts.

⁽³⁾ Visos gadījumos, kad šajā tekstā ir atsauce uz migrantiem, piemērojami šādi nosacījumi: šis teksts neskar juridisko situāciju attiecībā uz dažādu migrantu kategoriju pieeju izglītībai un apmācībai, kas paredzēta piemērojamās starptautiskās tiesībās, Eiropas Savienības tiesībās un valsts tiesību aktos.

Komisijas 2015. gada izglītības un apmācības pārraudzības pārskats apliecina, ka joprojām pastāv būtiskas problēmas:

- Eiropas Savienībā 22 % no 15 gadus veciem jauniešiem matemātikā uzrāda nepietiekamus rezultātus. Starp skolēniem ar zemu sociālekonomisko statusu tie ir 36,6 %, kas jau rada bažas. Turklāt 18 % no 15 gadus veciem jauniešiem ir sliktas atzīmes lasīšanā un 17 % uzrāda nepietiekamus rezultātus eksaktajās zinātnēs. Nepietiekami sasniegumi šajos mācību priekšmetos ir par 60 % vairāk izplatīta zēnu nekā meiteņu vidū ⁽⁴⁾,
- katrs ceturtais Eiropas pieaugušais ir iekļauvis apburtajā lokā zemu prasmju līmeņa dēļ – tas ierobežo viņa piekļuvi darba tirgum, vienlaikus liedzot iespēju tālākizglīties vai apmācībai. Tikai 4,4 % no 66 miljoniem pieaugušo, kuri labākajā gadījumā ir beiguši pamatizglītības otro posmu, piedalās pieaugušo izglītībā ⁽⁵⁾,
- priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas ⁽⁶⁾ rādītājs šobrīd ir 11,1 %. Lai gan ir gūti labi panākumi, virzoties uz kopējo stratēģijas “Eiropa 2020” pamatmērķi, Eiropā joprojām izglītību priekšlaicīgi pamet vairāk nekā 4,4 miljoni un ap 60 % no tiem ir neaktīvi vai bezdarbnieki, kas nozīmē lielāku sociālās atstumtības un zemākas pilsoniskās līdzdalības risku,
- augstāko izglītību ieguvušo skaits ⁽⁷⁾ turpina palielināties, un patlaban tas ir 37,9 %. Arī šeit ir gūti labi panākumi, virzoties uz kopējo stratēģijas “Eiropa 2020” pamatmērķi, bet absolventu nodarbināmība visā ES joprojām nepieaug.

2014. gadā veiktajā visaptverošajā stratēģiskās sistēmas ET 2020 starpposma izvērtēšanā, kurā iesaistījās dalībvalstis un svarīgākās ieinteresētās puses un uz kuru balstās šis ziņojums, tika izdarīti trīs galvenie politiskie secinājumi:

- tika atzīts, cik vērtīga ir integrēta sistēma, kas aptver izglītību un apmācību visos līmeņos. Tā kā mūsdienās mācību pieredzē nepieciešams elastīgums un caurlaidība, ir jānodrošina politikas saskaņotība, sākot ar agrīnu pirmsskolas izglītību un skolām, līdz pat augstākajai izglītībai, profesionālajai izglītībai un apmācībai, kā arī pieaugušo izglītībai, tādējādi ievērojot mūžizglītības principu,
- ET 2020 četri stratēģiskie mērķi (un pašreizējie ES kritēriji) joprojām ir spēkā tādi, kādi tie visaptveroši un tālredzīgi formulēti Padomes 2009. gada secinājumos par ET 2020, nodrošinot stingru pamatu ET 2020 pasākumiem laikposmā līdz 2020. gadam. Tomēr politikas mērķi ir atkārtoti jāpielāgo, lai ņemtu vērā gan neatliekami risināmās problēmas ekonomikas un nodarbinātības jomā, gan izglītības nozīmi taisnīguma un iekļautības veicināšanā, kā arī kopējo Eiropas vērtību, starpkultūru kompetenču un aktīva pilsoniskuma nodrošināšanā,
- ET 2020 sniedz nozīmīgu ieguldījumu vispārējā ES darbvietu, izaugsmes un investīciju programmā, tostarp Eiropas pusgadā. Šajā sakarībā varētu uzlabot faktu bāzi un savstarpēju mācīšanos saistībā ar reformu problēmām, kā arī attiecīgos gadījumos varētu palielināt sistēmas atbilstīgumu katrā konkrētajā valstī.

Nemot vērā iepriekš izklāstītās problēmas un politiskos secinājumus un nolūkā labāk saskaņot ET 2020 ar ES politikas jēdzienu un prioritātēm šajā kopīgajā ziņojumā ierosināts īstenot Eiropas sadarbību saskaņā ar šo sistēmu līdz 2020. gadam, tādējādi palielinot tās darba ciklu no trim līdz pieciem gadiem.

2. GALVENĀS PROBLĒMAS, KAS NOSAKA TURPMĀKO PRIORITĀŠU IZVĒLI

Pamatojoties uz izvērtēšanu un vienlaikus ņemot vērā dalībvalstu atšķirības, šajā sadaļā sniegti galvenie attīstības virzieni un problēmas Eiropas izglītībā un apmācībā, pamatojoties uz kurām ir noteiktas jaunās **prioritārās jomas** un **konkrētie jautājumi** turpmākam darbam līdz 2020. gadam.

Jaunās **prioritārās jomas** ir šādas:

- atbilstīgas un augstas kvalitātes zināšanas, prasmes un kompetences, kas attīstītas mūžizglītības laikā, galveno uzmanību pievēršot mācību rezultātiem saistībā ar nodarbināmību, inovāciju, aktīvu pilsoniskumu un labklājību,
- iekļaujoša izglītība, līdztiesība, vienlīdzība, nediskriminācija un pilsonisko prasmju veicināšana,

⁽⁴⁾ ESAO 2012. gada Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas rezultāti: Izcilība, izmantojot taisnīgumu (*Excellence through equity*).

⁽⁵⁾ Pētījums par pieaugušo prasmēm: ietekme uz izglītības un apmācību rīcībpolitiku Eiropā, Eiropas Komisija (2013).

⁽⁶⁾ To iedzīvotāju skaits, kuri ir vecumā no 18 līdz 24 gadiem un kuri ir beiguši tikai pamatizglītības otro vai zemāku posmu un vairs neturpina izglītību vai apmācību.

⁽⁷⁾ To iedzīvotāju procentuālā daļa, kuri ir vecumā no 30 līdz 34 gadiem un kuri ir veiksmīgi ieguvuši terciāru izglītību (*Eurostat*).

- atvērta un inovatīva izglītība un apmācība, tostarp pilnībā izmantojot digitālā laikmeta piedāvātās priekšrocības,
- spēcīgs atbalsts skolotājiem, pasniedzējiem, skolu vadītājiem un citiem izglītības darbiniekiem,
- prasmju un kvalifikāciju pārredzamība un atzišana, lai atvieglotu mācīšanās un darbaspēka mobilitāti,
- ilgtspējīgas investīcijas izglītības un apmācības sistēmās un šo sistēmu kvalitāte un efektivitāte.

Minētās prioritārās jomas un ar tām saistītie konkrētie jautājumi ir ieskicēti šā dokumenta pielikumā.

2.1. Mācību rezultātu kvalitāte un atbilstīgums ir prasmju un kompetenču attīstības pamats

Pamatzināšanu un pamatprasmju zema līmenis Eiropā kavē ekonomikas attīstību un būtiski ierobežo personu profesionālo, sociālo un personisko piepildījumu. Lai veicinātu nodarbināmību, inovāciju un aktīvu pilsoniskumu un pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada ieteikumu "Pamatprasmes mūžizglītībā", papildus pamatprasmēm ir jānodrošina arī citas galvenās prasmes un attieksmes – radošums, uzņēmējdarbības gars un pašiniciatīva, digitālās kompetences⁽⁸⁾, svešvalodu prasme, kritiskā domāšana, tostarp ar elektronisko prasmju un plašsaziņas līdzekļu lietošanas starpniecību, un prasmes, kuras atspoguļo pieaugošās vajadzības, piemēram, zaļās ekonomikas jomā un digitālajā un veselības nozarē.

Mācību rezultātu kvalitātes veicināšana mūža garumā. Lai gan vairākums dalībvalstu ir ieviesušas visaptverošas mūžizglītības stratēģijas, visām dalībvalstīm būtu jāizstrādā šādas stratēģijas un būtu jānodrošina caurlaidība starp dažādu veidu un līmeņu mācībām, kā arī no izglītības un apmācības līdz darbam. Tas prasa pastāvīgu koordinācijas un partnerības centienus starp dažādām mācību nozarēm un starp izglītības iestādēm un attiecīgiem ieinteresētajiem dalībniekiem.

Agrīnā pirmsskolas izglītība un aprūpe (APIA) ir sākumpunkts un viens no efektīvākajiem līdzekļiem galveno kompetenču vairošanā, taču šajā jomā ir jāveic divi uzdevumi – jāpaplašina pieejamība un jāuzlabo kvalitāte. Dažās valstīs īpaši problemātiska ir pakalpojumu nodrošināšana bērniem, kas jaunāki par trim gadiem. Kā ierosināts APIA kvalitātes sistēmā, ko dalībvalstu eksperti izstrādājuši iepriekšējā darba ciklā, starp svarīgākajiem jautājumiem turpmākajā darbā varētu būt pieejamības uzlabošana, galveno uzmanību pievēršot nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, darbinieku profesionalizācija un efektīvas pārvaldības, mācību programmu, finansējuma un pārraudzības sistēmas.

Visas dalībvalstis **ir ieviesušas pasākumus ar mērķi mazināt priekšlaicīgi mācības pārtraukumu skaitu**, taču tie ne vienmēr papildina visaptverošas stratēģijas, kā prasīts Padomes 2011. gada ieteikumā⁽⁹⁾, vai tām līdzvērtīgas, uz faktiem balstītas politikas. Lai sasniegtu sekmīgus rezultātus, ir vajadzīga ilgtermiņa apņemšanās un dažādu nozaru sadarbība, galvenokārt pareizi apvienojot novēršanas, agrīnas iejaukšanās un kompensācijas pasākumus. Skolām paredzētajā politikā, ar ko mazinā priekšlaicīgi mācības pārtraukumu skaitu, būtu jāietver aktīva vecāku iesaistīšana, uz sadarbību balstītas pieejas, partnerības ar ārējiem ieinteresētajiem dalībniekiem un sabiedrību, pasākumi, ar kuriem veicina skolēnu labklājību, un augstas kvalitātes ievirze un konsultācijas, nodrošinot, lai visiem skolēniem būtu vienādas iespējas piekļūt augstas kvalitātes izglītībai, piedalīties tajā un gūt labumu no tās, un nodrošinot visiem izglītojamajiem iespējas pilnībā izmantot savu potenciālu.

Augstākās izglītības sistēmām būtu jāveicina uz zināšanām balstīta ekonomika un jāreaģē uz sabiedrības vajadzībām. Augstākajai izglītībai ir efektīvi jāreaģē uz mainīgās sabiedrības un darba tirgus vajadzībām, pilnveidojot prasmes un cilvēkkapitālu Eiropā un vairāk ieguldot ekonomikas izaugsmē. Lai to sasniegtu, tai būtu jānodrošina, ka modernizācijā galvenā uzmanība tiek pievērsta sinerģijām starp izglītību, pētniecību, inovāciju un nodarbinātību, izveidojot saiknes starp augstākās izglītības iestādēm ar vietējo vidi un reģioniem, īstenojot inovatīvas pieejas, lai padarītu mācību programmas atbilstošākas, tostarp izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT), uzlabojot pārejas uz nodarbinātību un pastiprinot starptautisko sadarbību. Kaut arī mācības pametušo studentu skaita mazināšana un augstskolu absolvēšanas rādītāju uzlabošana daudzās dalībvalstīs, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošu sabiedrības grupu vidū, joprojām ir grūts uzdevums, prioritāte ir panākt, lai visi augstākās izglītības veidi studentiem nodrošinātu atbilstīgas augsta līmeņa zināšanas, prasmes un kompetences, kas tos sagatavo turpmākajai karjerai. Augstākajai izglītībai ir arī jāpalīdz sagatavot studentus aktīvam pilsoniskumam, kura pamatā ir atvērta attieksme un kritiska domāšana, kā arī jāveicina personiskā izaugsme, vienlaikus pilnībā īstenojot savu lomu zināšanu nodošanā un veidošanā.

⁽⁸⁾ Digitālo kompetenču apgūšana un ieguve nav tikai IKT prasmes; tā ietver arī drošu, uz sadarbību balstītu un radošu IKT lietošanu, tostarp kodēšanu.

⁽⁹⁾ Apvienotā Karaliste balsoja pret šo ieteikumu.

Profesionālajai izglītībai un apmācībai ir būtiska loma atbilstīgo prasmju attīstībā. Lielākajā daļā dalībvalstu jau ir labi rādītāji par profesionālās izglītības un apmācības absolventu nodarbinātības līmeni. Tas panākts arī ar pasākumiem, kuru mērķis ir uzlabot profesionālās izglītības un apmācības sniegumu, kvalitāti un pievilcību un kuri saistībā ar Kopenhāgenas procesu veikti laikposmā no 2011. gada līdz 2014. gadam, lai īstenotu 2010. gada Briges paziņojumā noteiktos mērķus. Papildu reformas būtu jāīsteno saskaņā ar vidēja termiņa mērķiem, kas noteikti 2015. gada 22. jūnija Rīgas secinājumos (skatīt pielikumu). Atbilstīgās prasmes būtu jāpilnveido, vēl vairāk veicinot visus darbā īstenotas mācīšanās veidus, piemēram, stažēšanos, mācekļību un duālas profesionālās izglītības un apmācības sistēmas, pastiprinot Eiropas Mācekļību aliansi, veidojot turpmākas partnerības ar visiem ieinteresētajiem dalībniekiem vietējā, reģionālā un valsts līmenī un labāk prognozējot, kādas prasmes ir vajadzīgas. Vienlaikus būtu jāveicina profesionālās izglītības un apmācības skolotāju, pasniedzēju un darbaudzinātāju sākotnējā un turpmākā profesionālā izaugsme, tostarp izmantojot iekārtošanu darbā uzņēmumos un ražošanā, lai sekotu līdzi situācijai uz vietas.

Pieaugušo izglītība ir prasmju pilnveides, jaunu prasmju apguves, aktīva pilsoniskuma un sociālās kohēzijas pamats. Ņemot vērā nesenās aptaujas⁽¹⁰⁾, kas liecina, ka pamatprasmes pieaugušo vidū ir zemā līmenī, kā arī globalizācijas ietekmē uz vajadzīgajām prasmēm un augsto bezdarba līmeni, ir vēl intensīvāk jāīsteno Atjaunotā Eiropas izglītības programma pieaugušajiem. Kā prioritātes būtu jānosaka efektīvāka pārvaldība, ievērojams pieaugums piedāvājumā un mācības uzsākušo skaitā, elastīgāka nodrošināšana, plašāka pieejamība, stingrāka pārraudzība un labāka kvalitātes nodrošināšana (skatīt pielikumu). Pieaugušo izglītība nesēn ieceļojušiem migrantiem un personām ar migrantu izcelsmi sniedz iespēju turpināt izglītību vai pārkvalificēties, un tādejādi šīm personām ir vairāk iespēju iesaistīties darba tirgū un integrēties sabiedrībā.

2.2. Izglītībai un apmācībai ir būtiska loma sociālās kohēzijas, līdztiesības, nediskriminācijas un pilsonisko prasmju veicināšanā

Nevienlīdzība ir sasniegusi pēdējos 30 gados augstāko līmeni lielākajā daļā Eiropas un ESAO valstu, un tā negatīvi ietekmē izglītības rezultātus, jo izglītības sistēmām ir tendence atspoguļot pastāvošos sociāli ekonomiskā stāvokļa modeļus. Tāpēc par prioritāti ir jāizvirza tāda cikla pārtraukšana, kurā zemas kvalifikācijas ieguve pāriet no paaudzes paaudzē. Vairums dalībvalstu ir īstenojušas pasākumus, ar ko nelabvēlīgā situācijā esošiem izglītojamajiem uzlabo izglītības pieejamību. Tomēr būtiskas nepilnības izglītībā joprojām pastāv, un kvalitatīvas izglītības un apmācības pieejamība, sākot ar agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi, joprojām ir problēma vairākās ES teritorijās. Ir vajadzīga efektīva rīcība, lai reaģētu uz daudzveidību visos tās veidos un lai visiem izglītojamajiem nodrošinātu iekļaujošu izglītību un apmācību, galveno uzmanību pievēršot nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, piemēram, izglītojamajiem ar īpašām vajadzībām, nesēn ieceļojušiem migrantiem, personām ar migrantu izcelsmi un romiem. Būtu pilnībā jāizmanto garantija jauniešiem (t. i., iesaiste darba tirgū, mācekļība un otrās iespējas izglītība un apmācība).

Jārisina jautājums par dzimumu atšķirību izglītībā un apmācībā, kuras pamatā ir arī dzimumu stereotipu saglabāšanās, un jāpievēršas atšķirībām, kādas izglītības izvēlē ir starp dzimumiem. Nav pieļaujama iebiedēšana, aizskaršana un vardarbība mācību vidē, tostarp saistībā ar dzimumu. Izglītības iestādēm un skolotājiem, pasniedzējiem, skolu vadītājiem un citiem izglītības darbiniekiem ir jābūt pienācīgi aprīkoti ar apgādātiem, lai izglītojamajiem mācību vidē nodrošinātu iekļaušanu, līdztiesību, vienlīdzību, nediskrimināciju un demokrātisko pilsoniskumu. Kā sociālās iekļaušanas veicinātāji plašākas iespējas būtu jādod tādi atvērti mācību videi kā sabiedriskās bibliotēkas, atvērti pieaugušo izglītības centri un atvērtās universitātes.

Izglītības ministri 2015. gada 17. marta Parīzes deklarācijā aicināja rīkoties visos līmeņos, lai pastiprinātu izglītības nozīmi pilsoniskuma un tādu kopējo vērtību kā brīvība, iecietība un nediskriminācija veicināšanā, sociālās kohēzijas stiprināšanā un atbalstā jauniešiem kļūt atbildīgiem, brīviem no aizspriedumiem un aktīviem mūsu daudzveidīgās un iekļaujošās sabiedrības locekļiem⁽¹¹⁾. Izglītībai ir liela nozīme atstumtības un radikalizācijas novēršanā un izskaušanā. Turpmākie pasākumi, kas izriet no deklarācijas, ir svarīga prioritāte jaunajā darba ciklā. Tie noritēs kā kopīga analīze, mācīšanās no līdzbiedriem, tikšanās, labas prakses izplatīšana un konkrēti pasākumi, kuru pamatā ir Erasmus+ programmas finansējums, ievērojot četras deklarācijā noteiktās jomas: i) nodrošināt, lai bērni un jaunieši apgūtu sociālās,

⁽¹⁰⁾ Skatīt jo īpaši ESAO pētījumu par pieaugušo prasmēm, kas veikts saskaņā ar Starptautisko pieaugušo kompetenču novērtēšanas programmu (PIAAC).

⁽¹¹⁾ Neformālā izglītība ir svarīga, lai veicinātu jauniešu sociālo un demokrātisko līdzdalību, kas ir prioritāte ES sadarbībā jaunatnes jomā (2015. gada ES ziņojums par jaunatni).

pilsoniskās un starpkultūru kompetences, sekmējot demokrātiskās vērtības un pamattiesības, sociālo iekļaušanu un nediskrimināciju, kā arī aktīvu pilsoniskumu; ii) uzlabot kritisku domāšanu un mediju lietotprasmī; iii) veicināt izglītības ieguvu nelabvēlīgā situācijā esošiem bērniem un jauniešiem; kā arī iv) veicināt starpkultūru dialogu, sadarbībā ar citām atbilstīgām politikas jomām un ieinteresētām pusēm, izmantojot visus mācīšanās veidus.

Minēto rīcības jomu nozīmi pastiprina pašreizējais migrantu pieplūdums Eiropā. Tas, ka ierodas cilvēki ar daudzveidīgu iepriekšējo pieredzi, rada pārbaudījumu izglītības un apmācības nozarei un tās dalībniekiem visā Eiropā. Tiem migrantiem, kas paliek mūsu valstīs, integrācija izglītības un mācību procesā ir būtisks solis ceļā uz viņu sociālo iekļaušanu, nodarbināmību, profesionālo un personisko piepildījumu un aktīvu pilsoniskumu. Saistībā ar minēto pirmā prioritāte ir veicināt efektīvu uzņēmējvalsts valodas(-u) apguvi. Turklāt sekmīga migrantu integrācija ir atkarīga arī no starpkultūru prasņu attīstības starp skolotājiem, pasniedzējiem, skolu vadītājiem, citiem izglītības darbiniekiem, izglītojamajiem un vecākiem, lai viņi būtu gatavāki kultūru dažādībai mācību vidē. Eiropas dimensija migrācijā izceļ to, cik lietderīgi ir integrācijas darbībās pilnībā atbalstīt dalībvalstis, piemēram, cita starpā izmantojot kopīgu analīzi, mācīšanos no līdzbiedriem, konferences un labas prakses izplatīšanu.

2.3. Atbilstīgu un augstas kvalitātes mācību priekšnosacījumi...

Inovatīvas pedagoģijas un rīku aktīvāka izmantošana digitālo kompetenču attīstīšanai. Visu līmeņu izglītībai un apmācībai par labu var nākt tādu labi pārbaudītu inovatīvu pedagoģisku paņēmieni un didaktisko materiālu ieviešana, kuri ir apliecinājuši savu spēju konkrēti palīdzēt dažādiem izglītojamajiem iekļaujoši un aktīvi mācīties. Vairākas dalībvalstis ziņo par iniciatīvām, kā uzlabot skolotāju un izglītojamo digitālās kompetences, un trešdaļa valstu ir ieviesušas valsts stratēģijas izglītības digitalizācijai. Tomēr joprojām pastāv būtiskas problēmas. Sabiedrība kļūst arvien digitālāka, tādējādi palielinot pieprasījumu pēc digitālām kompetencēm. Izglītībai un apmācībai ir jāņem vērā šī vajadzība, un tam ir nepieciešamas investīcijas infrastruktūrā, organizatoriskās izmaiņas, digitālas ierīces un digitālās kompetences skolotājiem, pasniedzējiem, skolu vadītājiem un citiem izglītības darbiniekiem, kā arī digitālu (un atklāti pieejamu) izglītības resursu un augstas kvalitātes izglītības programmatūras izveide. Izglītībai un apmācībai būtu jāizmanto jauno IKT attīstības priekšrocības un jāpieņem inovatīva un aktīva pedagoģija, kuras pamatā ir uz līdzdalību un projektiem balstītas metodes. Tāda atvērta mācību vide kā sabiedriskās bibliotēkas, atvērti pieaugušo izglītības centri un atvērta universitātes var sekmēt sadarbību starp izglītības nozarēm, tostarp attiecībā uz nelabvēlīgā situācijā esošiem izglītojamajiem.

Stingrs atbalsts skolotājiem, pasniedzējiem, skolu vadītājiem un citiem izglītības darbiniekiem, kuriem ir izšķiroša nozīme izglītojamo sekmības nodrošināšanā un izglītības politikas īstenošanā. Daudzas dalībvalstis ziņo par pasākumiem skolotāju apmācības uzlabošanai un uzsver, ka skolotāju un pasniedzēju sākotnējai izglītībai un pastāvīgai profesionālajai izaugsmei vajadzētu būt mērķim atbilstoši, apvienojot mācību priekšmeta jomu, pedagoģiju un praksi. Prioritāte joprojām ir attiecīgajam personālam visos līmeņos un visās izglītības un apmācības nozarēs nodrošināt spēcīgas pedagoģiskās prasmes un kompetences, kuras balstītas uz pamatīgu izpēti un praksi. Viņi būtu jāapmāca, kā tikt galā ar izglītojamo individuālajām vajadzībām un arvien pieaugošo daudzveidību attiecībā uz izglītojamo sociālo, kultūras, ekonomisko un ģeogrāfisko kontekstu, lai novērstu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu un optimāli izmantotu inovatīvas pedagoģijas metodes un IKT rīkus, vienlaikus savas karjeras sākumā saņemot ievadīšanu amatā.

Darbinieku trūkums daudzās valstīs ievērojami apgrūtina kvalitatīvas mācības, turklāt interese par skolotāja profesiju lielā mērā samazinās. Tādēļ dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, lai vairotu skolotāja profesijas pievilcību un celtu tās statusu⁽¹²⁾. Ir vajadzīga visaptveroša ilgtermiņa politika ar mērķi nodrošināt, lai tiktu izraudzīti vispiemērotākie kandidāti ar dažādu pieredzi un zināšanām un lai skolotājiem karjeras veidošanā tiktu piedāvātas vilinošas iespējas, arī tādēļ, lai dotu pretsparu iesīkstējušiem dzimumu aizspriedumiem.

Mācību mobilitātes veicināšana visos līmeņos. Pirmajā mobilitātes rezultātu apkopojumā (2014), kas tapis pēc 2011. gada Padomes ieteikuma par mācību mobilitāti, atklājās, ka mācību mobilitātes vide dalībvalstīs ievērojami atšķiras, turklāt joprojām ir vērojami būtiski šķēršļi informācijas, studentu atbalsta un atzīšanas jomā. Jāparedz un jāīsteno pasākumi, kas saistīti ar pārrēdzamību, kvalitātes nodrošināšanu, kā arī prasņu un kvalifikāciju validēšanu un atzīšanu. Ir nepieciešami pilnvērtīgāki dati, lai pārraudzītu faktus par mobilitāti.

Par prioritāti joprojām tiks izvirzīts atbalsts internacionalizācijai augstākajā izglītībā un profesionālajā izglītībā un apmācībā. Tas varētu aptvert sadarbību politikas jomā ar citiem pasaules reģioniem saistībā ar kvalitātes nodrošināšanu un mācību rezultātu sekmēšanu, stratēģisku partnerību un kopēju kursu izstrādi un studentu, darbinieku un pētnieku mobilitātes veicināšanu, kā arī darbu pie tā, lai atvieglotu to kvalifikāciju izmantošanu, kuras iegūtas ārpus ES.

⁽¹²⁾ Skatīt pētījumu par politikas pasākumiem, lai uzlabotu skolotāja profesijas pievilcību Eiropā, Eiropas Komisija (2013).

Stingrāki un vienkāršoti ES pārredzamības un atzišanas līdzekļi un ciešāka to sinerģija. Mobilitātei, nodarbināmībai un mūžizglītībai būtiski ir pārredzamības un atzišanas līdzekļi. Daži no tiem, piemēram, *Europass*, tiek plaši izmantoti. Lai nodrošinātu lielāku pārredzamību, vairākums dalībvalstu ir izstrādājušas valsts kvalifikāciju sistēmu (*NQF*) ar atsauci uz Eiropas kvalifikāciju sistēmu (*EQF*). Vairākas dalībvalstis ir īstenojušas Eiropas kredītpunktu sistēmu profesionālās izglītības un apmācības jomā (*ECVET*), Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu sistēmu profesionālajai izglītībai un apmācībām (*EQAVET*) un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju sistēmu (*QF-EHEA*).

Turpmākajā darbā būtu jāsekme neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšana, kā arī jāatvieglo kvalifikāciju pārredzamība un salīdzināmība visā Eiropā. Kas attiecas uz nesen ieceļojošiem migrantiem, pašreizējie pārredzamības instrumenti var arī palīdzēt labāk izprast ārvalstī iegūtas kvalifikācijas ES un otrādi. Piemērota atzišana un validēšana var palīdzēt ieviest atklātus un inovatīvus mācīšanās paņēmienus, tostarp tādus, kuros izmantotas digitālās tehnoloģijas.

Turpmākajā darbā jo īpaši būtu jāpievēršas *EQF* un *NQF* efektīvākai īstenošanai un turpmākajai *EQF* attīstībai, lai uzlabotu kvalifikāciju pārredzamību un salīdzināmību. *EQF* un *NQF* izmantošana var atbalstīt pašreizējās atzišanas prakses un tādējādi atvieglot atzišanas procesu.

Īpaša uzmanība būtu jāvelta – pēc iepriekš veikta ietekmes novērtējuma – arī tādu jau pastāvošu ES instrumentu vienkāršošanai un racionalizēšanai kā plašākai sabiedrībai paredzēti rīki, portāli un citi pakalpojumi saistībā ar prasmēm un kvalifikācijām, lai stiprinātu saskari.

Trūkstošo investīciju nodrošināšana. Ilgtspējīgas izaugsmes pamatā ir efektīvas investīcijas kvalitatīvā izglītībā un apmācībā. Tomēr kopš krīzes valstu budžeti joprojām ir ierobežoti, un vairākas valstis ir faktiski samazinājušas izglītības un apmācības izdevumus. Tas norāda uz nepieciešamību atbalstīt dalībvalstis tādu reformu izstrādē, kuras efektīvāk nodrošinātu kvalitatīvu izglītību un apmācību plašas sabiedrības kontekstā. Investīciju plāns Eiropai, *Erasmus+*, Eiropas strukturālie un investīciju fondi, tostarp Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva un “Apvārsnis 2020”, var palīdzēt veicināt investīcijas un atbalstīt *ET 2020* politikas prioritātes, vienlaikus nodrošinot spēcīgu saikni ar politiku.

3. PĀRVALDĪBA UN DARBA METODES

Kopš 2012. gada kopīgā ziņojuma *ET 2020* pārvaldība ir uzlabojusies; jo īpaši nostiprinot faktiskās informācijas apkopošanu (izglītības un apmācības pārraudzība) un darba grupu darbības veidu, kā arī izveidojot regulāras platformas viedokļu apmaiņai starp svarīgām ieinteresētajām pusēm, piemēram, Izglītības, apmācības un jaunatnes forumu. Izvērtēšanā tika vienprātīgi konstatēts, ka nākamajā darba ciklā tiek atbalstīta šāda pieeja:

- **stingra analītiskās faktiskās informācijas un progresa pārraudzība** ir būtiska *ET 2020* sistēmas efektivitātei, un to īsteno sarīcībā ar *Eurostat*, *Eurydice* tīklu, *Cedefop*, *ESAO* un citām organizācijām,
- **ziņošanas** pilnveide un **racionalizācija** *ET 2020* sistēmā joprojām ir prioritāte, un tās nodrošināšanai darba cikls tiks pagarināts līdz pieciem gadiem. Optimāli tiks izmantoti analītiskie un aktuālākie fakti un skaitļi, kurus nodrošina, piemēram, ar *Eurydice* tīklu un *Cedefop* (*ReferNet*) starpniecību. Turklāt izglītības un apmācības pārraudzības pārskata valstīm veltītajās nodaļās tiks ņemti vērā arī aktuāli valsts dati, ja tie ir metodoloģiski pareizi,
- **spēcīgāka saikne starp izglītību, uzņēmējdarbību un pētniecību, kā arī sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības iesaiste** stiprinās *ET 2020* ietekmi un mācību sistēmu atbilstīgumu, lai palielinātu Eiropas inovācijas spēju. Šajā ziņā noteicošās ir zināšanu apvienības, nozaru prasmju apvienības saskaņā ar *Erasmus+*, Marijas Sklodovskas-Kirī (*Marie Skłodowska-Curie*) vārdā nosauktās darbības un Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts saskaņā ar programmu “Apvārsnis 2020”. Tiks veicināta arī ieinteresēto pušu līdzdalība, izmantojot Izglītības, apmācības un jaunatnes forumu, Eiropas Universitātes Uzņēmējdarbības forumu, PIA uzņēmējdarbības forumu un tematiskos forumus dalībvalstīs. Tiks veicināta sadarbība ar Eiropas pilsonisko sabiedrību un Eiropas sociālajiem partneriem, lai varētu optimāli izmantot viņu kompetenci un ietekmes spēju.

ET 2020 rīki ir apliecinājuši savu vērtību, taču tiem ne vienmēr ir bijusi efektīva ietekme valsts līmenī, kas galvenokārt ir tādēļ, ka darbības netiek saskaņotas, nepietiekami tiek izplatīti rezultāti un ir zema valsts mēroga informētība par to lietderīgumu. ET 2020 rīku kopums tiks stiprināts šādi:

- lai uzlabotu ET 2020 pasākumu pārredzamību un saskaņotību, Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm (tostarp triju Padomes prezidentvalstu komandu) sagatavos **indikatīvu ET 2020 adaptīvo darba plānu**, kurā būs iekļauts un paredzēts skaidrs pārskats par galvenajām darbībām un pasākumiem, kas saistīti ar mācīšanos no līdzbiedriem un plānoti augstāko amatpersonu neformālajām sanāksmēm, t. i., tiekoties ģenerāldirektoriem, kas ir atbildīgi par skolām, profesionālo izglītību un apmācību un augstāko izglītību (“ģenerāldirektoru sanāksmes”) un tiekoties Augsta līmeņa grupai izglītības un apmācības jautājumos, ET 2020 darba grupām, EQF padomdevēju grupai un Pastāvīgajai grupai rādītāju un kritēriju jautājumos,
- no 2016. gada jauna **darba grupu** ⁽¹³⁾ paaudze strādās pie **konkrētiem ET 2020 jautājumiem**, kas uzskaitīti pielikumā. Komisija ierosinās to pilnvaras, un tās tiks pielāgotas, ņemot vērā dalībvalstu izteiktos komentārus, jo īpaši Izglītības komitejā. Darba grupas regulāri ziņos attiecīgajām neformālajām augstāko amatpersonu darba grupām (t. i. ģenerāldirektoru sanāksmēs un Augsta līmeņa grupai izglītības un apmācības jautājumos), kas nodrošinās virzību, un Izglītības komitejai, kura atlasīs atbilstīgus rezultātus, ko darīt zināmus Padomei. Tiks veicinātas inovatīvas darba metodes un sekmīgāk izplatīti darba grupu rezultāti, lai varētu nodrošināt reālu dalīšanos zināšanās un arī lai atvieglotu turpmāko darbu,
- tiks stiprināti ET 2020 **pasākumi, kas saistīti ar mācīšanos no līdzbiedriem** un kas parasti tiek veikti darba grupās, un dalībvalstīm ar līdzīgām politikas problēmām tiks dota iespēja strādāt kopās. Saistībā ar neformālajām ģenerāldirektoru sanāksmēm savu lietderīgumu ir apliecinājuši brīvprātīga **salīdzinošā izvērtēšana**, kura tiek rīkota, īstenojot 2012. gada kopīgo ziņojumu un kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta valstij specifiskām problēmām, taču tai ir nepieciešama rūpīgāka sagatavošanās un interaktīvs dialogs. Kādas konkrētas valsts reformu programmas atbalstam var izmantot arī pielāgotu **līdzbiedru konsultēšanu** ⁽¹⁴⁾,
- **labas prakses** un gūto atziņu **izplatīšana**, attiecīgā gadījumā izmantojot starptautisku faktisko informāciju, tiks veicināta, rīkojot tematiskus pasākumus, politikas jomas mācību apmaiņu un jebkādos pasākumus zināšanu nodošanai un apmaiņai par efektīviem līdzekļiem izglītībā. Lai sekmētu to, ka izglītībā un apmācībā ieinteresētās puses efektīvi pārņem dažus no ET 2020 būtiskākajiem rezultātiem, īpaša uzmanība tiks veltīta tam, lai būtiskie vēstījumi saskaņā ar pieejamajiem resursiem tiktu izplatīti ES oficiālajās valodās. Turklāt izplatīšanas kārtība tiks iekļauta ET 2020 darba grupas pilnvarās un tiks atspoguļota adaptīvajā darba plānā,
- **izglītības un apmācības pārraudzība**, kas būs sinhronizēta ar Eiropas pušgadu un nodrošinās aktuālu tematisko un katrai valstij specifisku faktisko informāciju, tiks sistemātiski izmantota, lai nodrošinātu informāciju politikas debatēm Padomes līmenī, kā arī Eiropas Parlamentam apspriedēs par izglītības problēmām un reformām,
- pilnībā tiks izmantots **programmas Erasmus+** potenciāls, lai palielinātu ET 2020 rīku ietekmi, tostarp sniedzot atbalstu politikas eksperimentu sagatavošanā darba grupās un izmantojot faktisko informāciju, kas iegūta izcilos projektos,
- lai gan ir veikti pozitīvi pasākumi sadarbības veicināšanai izglītības un apmācības jomā Nodarbinātības komitejā, tai veicot turpmākos pasākumus pēc 2012. gada kopīgā ziņojuma, tomēr vēl pastāv iespējas izpētīt veidus, kā uzlabot un labāk strukturēt šīs attiecības, šim nolūkam jo īpaši sekmējot vairāk uz faktiem balstītu diskusiju par cilvēkkapitāla jautājumiem saskaņā ar Padomes (EPSCO) 2015. gada 9. marta secinājumiem,
- tiks stiprināta sadarbība gan Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomē, gan ar citiem Padomes sastāviem.

⁽¹³⁾ Minētās darba grupas, kuras Komisija pirmo reizi izveidoja ar darba programmu “Izglītība un apmācība 2010”, lai izglītībā un apmācībā īstenotu atvērto koordinācijas metodi, ir forums, kur apmainīties ar paraugpraksi minētajās jomās. Tajās brīvprātīgi sanāk kopā speciālisti no dalībvalstīm.

⁽¹⁴⁾ Līdzbiedru konsultēšana ir instruments, ar kura starpniecību, ievērojot brīvprātīgumu un pārredzamību, pulcējas profesionāli amata līdzinieki no neliela valsts pārvalžu skaita, lai kādai valstij sniegtu ārējas konsultācijas kādas būtiskas politikas izstrādes procesā. Konsultēšanu iecerēts veikt tā, lai tā pārsniegtu vienkāršu dalīšanos informācijā un nodrošinātu forumu, kura mērķis ir līdzdarbošanās seminārā rast risinājumus valsts problēmām;

PIELIKUMS

PRIORITĀRĀS JOMAS EIROPAS SADARBĪBAI IZGLĪTĪBAS UN APMĀCĪBAS JOMĀ

Starpposma izvērtēšanā tika apstiprināts, ka joprojām nozīmīgi ir šādi četri Padomes 2009. gadā noteiktie *ET 2020 stratēģiskie mērķi*:

- 1) mūžizglītību un mobilitāti padarīt par realitāti;
- 2) uzlabot izglītības un apmācības kvalitāti un efektivitāti;
- 3) veicināt taisnīgumu, sociālo kohēziju un pilsonisko aktivitāti;
- 4) visos izglītības un apmācības līmeņos sekmēt radošumu un inovāciju, tostarp uzņēmējdarbības garu.

Nemot vērā šos stratēģiskos mērķus, izvērtēšanā tika uzsvērts dalībvalstu kopīgais mērķis pilnveidot pašreizējās rīcībai paredzētās prioritārās jomas. Turpmākajā tabulā ir ierosināts 13 **prioritārās jomas** samazināt līdz sešām, no kurām katra var veicināt viena vai vairāku stratēģisko mērķu izpildi laikposmam līdz 2020. gadam, pilnīgā saskaņā ar ES vispārējām politiskajām prioritātēm un veicinot to īstenošanu.

Atbildot uz Padomes lūgumu konkrētāk norādīt turpmākā **darba uzdevumus**, turpmākajā tabulā prioritārās jomas ir sadalītas konkrētos jautājumos. Turpmāki pasākumi šajās jomās tiks veikti ar *ET 2020* sistēmas darba metodēm un tās rīku kopumu; tās i) atspoguļo kopējās dalībvalstu problēmas un ii) dod pievienoto vērtību, ja tām pievēršas Eiropas līmenī. Minētie **konkrētie jautājumi** veidos pamatu pilnvarām, kas tiks dotas jaunajai *ET 2020* darba grupu paaudzei.

Dalībvalstis atbilstoši valsts prioritātēm izvēlēsies tās darba un sadarbības jomas un jautājumus, kuros tās vēlas piedalīties.

Prioritārās jomas	Konkrēti jautājumi
1. Atbilstīgas un augstas kvalitātes zināšanas, prasmes un kompetences, kas attīstītas mūžizglītības laikā, galveno uzmanību pievēršot mācību rezultātiem saistībā ar nodarbināmību, inovāciju, aktīvu pilsoniskumu un labklājību	<ol style="list-style-type: none"> i. Veicināt mērķtiecīgus politikas pasākumus, lai samazinātu zemos sasniegumus pamatprasmēs visā Eiropā, aptverot valodu prasmi, rakstpratību, matemātiku, eksaktās zinātnes un digitālo pratību. ii. Stiprināt transversālo prasmju un galveno kompetenču, jo īpaši digitālo, uzņēmējdarbības gara un valodu kompetenču, pilnveidošanu saskaņā ar mūžizglītības pamatprasmju paraugkritēriju sistēmu. iii. Atsākt un turpināt mūžizglītības stratēģijas un pievērsties pārejas posmiem izglītībā un apmācībā, vienlaikus – ar augstas kvalitātes atbalsta palīdzību – veicinot pāreju uz profesionālo izglītību un apmācību, augstāko izglītību un pieaugušo izglītību vai pāreju to starpā, ietverot neformālo un ikdienējo mācīšanos, un pāreju no izglītības un apmācības uz darbu. iv. Veicināt vispārēju un taisnīgu piekļuvi izmaksu ziņā pieejamai, augstas kvalitātes agrīnai pirmsskolas izglītībai un aprūpei, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, un turpināt virzīt kvalitātes sistēmu šajā jomā. v. Samazināt izglītību priekšlaicīgi pametušo skaitu, atbalstot skolām paredzētas stratēģijas, kas aptver vispārēju iekļaujošu uz izglītojamo vērstu izglītības redzējumu, un otras iespējas izglītībā, uzsverot efektīvas mācību vides un pedagoģijas metožu nozīmi. vi. Sekmēt augstākās izglītības nozīmīgumu darba tirgū un sabiedrībā, tostarp ar labākām zināšanām un prognozēm par darba tirgus vajadzībām un rezultātiem, piemēram, sekojot līdzi absolventu karjerām, sekmējot mācību programmu izstrādi, mācīšanos darbvietā un uzlabotu sadarbību starp iestādēm un darba devējiem.

Prioritārās jomas	Konkrēti jautājumi
	<p>vii. Īstenot Rīgas starpposma mērķus PIA jomā (detalizētu informāciju skatīt dokumenta beigās), vienlaikus pastiprinot Eiropas Mācekļību aliansi un stiprinot prognozes par darba tirgū nepieciešamajām prasmēm.</p> <p>viii. Īstenot Atjaunoto Eiropas izglītības programmu pieaugušajiem (detalizētu informāciju skatīt dokumenta beigās).</p>
<p>2. Iekļaujoša izglītība, līdztiesība, vienlīdzība, nediskriminācija un pilsonisko prasmju veicināšana</p>	<p>i. Ņemt vērā pieaugošo izglītojamo daudzveidību un sekmēt, lai visiem izglītojamajiem, tostarp tādām nelabvēlīgā situācijā esošām grupām kā izglītojamajiem ar īpašām vajadzībām, nesēn ieceļojošiem migrantiem, personām ar migrantu izcelsmi un romiem, būtu pieejama kvalitatīva un iekļaujoša vispārējā izglītība un apmācība, un vienlaikus tiktu novērsta diskriminācija, rasisms, segregācija, iebiedēšana (tostarp iebiedēšana tiešsaistē), vardarbība un stereotipi.</p> <p>ii. Risināt jautājumu par dzimumu atšķirībām izglītībā un apmācībā un par sievietu un vīriešu nevienlīdzīgajām iespējām, un veicināt lielāku dzimumu līdzsvaru izglītības izvēlē.</p> <p>iii. Sekmēt to, lai migranti ar formālās un neformālās mācīšanās palīdzību efektīvi apgūtu mācībās un darbavietā izmantotās(-o) valodas(-u).</p> <p>iv. Veicināt pilsoniskās, starpkultūru un sociālās kompetences, savstarpēju sapratni un cieņu, kā arī piederību demokrātiskām vērtībām un pamattiesībām visos izglītības un apmācības līmeņos.</p> <p>v. Veicināt kritisko domāšanu, kā arī datoru un plašsaziņas līdzekļu lietotprasmī.</p>
<p>3. Atvērta un inovatīva izglītība un apmācība, tostarp pilnvērtīgi izmantojot digitālā laikmeta piedāvātās priekšrocības</p>	<p>i. Sīkāk izpētīt iespējas, ko sniedz tāda inovatīva un aktīva pedagogija kā starpdisciplināras mācības un uz sadarbību balstītas metodes, lai veicinātu atbilstīgu un augsta līmeņa prasmju un kompetenču attīstību, vienlaikus veicinot iekļaujošu izglītību, tostarp nelabvēlīgā situācijā esošiem izglītojamajiem un izglītojamajiem ar invaliditāti.</p> <p>ii. Sekmēt sadarbību, mudinot iesaistīties izglītojamajos, skolotājus, pasniedzējus, skolu vadītājus un citus izglītības darbiniekus, vecākus un plašāku vietējo sabiedrību, piemēram, pilsoniskās sabiedrības grupas, sociālos partnerus un uzņēmumus.</p> <p>iii. Vairot sinerģijas starp izglītības, pētniecības un inovācijas pasākumiem ar ilgtspējīgas attīstības izredzēm, pamatojoties uz jaunākajām norisēm augstākajā izglītībā un uzmanību no jauna pievēršot profesionālajai izglītībai un apmācībai un skolām.</p> <p>iv. Veicināt IKT izmantošanu, lai uzlabotu izglītības kvalitāti un nozīmīgumu visos līmeņos.</p> <p>v. Sadarbībā ar Eiropas publisko avotu kopienām veicināt atvērtu un digitālu izglītības resursu un pedagogijas metožu pieejamību un kvalitāti visos izglītības līmeņos.</p> <p>vi. Reaģējot uz digitālo revolūciju, pievērsties digitālo kompetenču izstrādei visos mācīšanās, tostarp neformālās un ikdienējās mācīšanās, līmeņos.</p>
<p>4. Spēcīgs atbalsts skolotājiem, pasniedzējiem, skolu vadītājiem un citiem izglītības darbiniekiem</p>	<p>i. Stiprināt skolotāja profesijai labāko un piemērotāko kandidātu meklēšanu, atlasīšanu un ievadīšanu amatā.</p> <p>ii. Vairot skolotāja profesijas pievilcību abiem dzimumiem un celt tās statusu.</p>

Prioritārās jomas	Konkrēti jautājumi
	<p>iii. Atbalstīt sākotnējo izglītību un profesionālās izaugsmes turpināšanu visos līmeņos, jo īpaši lai varētu pievērsties izglītojamo pieaugušajai daudzveidībai, izglītību priekšlaicīgi pametušajiem, darbā īstenotai mācīšanai, digitālajām kompetencēm un inovatīvām pedagoģijas metodēm, izmantojot arī tādas ES rīkus kā e-mērķsadarbība (<i>eTwinning</i>), portāls <i>School Education Gateway</i> un Eiropas Pieaugušo izglītības e-platforma (<i>EPALE</i>).</p> <p>iv. Atbalstīt izcilības veicināšanu mācīšanas darbībās visos līmeņos, skolotāju izglītības programmu izstrādē un mācību organizācijā un stimulu struktūrās, kā arī izskatīt jaunus skolotāju sagatavošanas kvalitātes novērtēšanas veidus.</p>
<p>5. Prasmju un kvalifikāciju pārredzamība un atzīšana, lai atvieglotu mācīšanās un darbaspēka mobilitāti</p>	<p>i. Veicināt prasmju un/vai kvalifikāciju, tostarp tādu, kas iegūtas ar digitālo, tiešsaistes un atvērto mācību resursu starpniecību, pārredzamību, kvalitātes nodrošināšanu un validēšanu un līdz ar to arī atzīšanu, kā arī neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu un atzīšanu.</p> <p>ii. Vienkāršot un racionalizēt pārredzamības, dokumentēšanas, validēšanas un atzīšanas rīkus, kas ietver tiešu saskari ar izglītojamajiem, darbiniekiem un darba devējiem, un turpināt īstenot EQF un NQF.</p> <p>iii. Atbalstīt skolēnu, mācekļu, praktikantu, studentu, skolotāju, izglītības darbinieku un pētnieku mobilitāti.</p> <p>iv. Izstrādāt stratēģiskas partnerības un kopīgus kursus, jo īpaši palielinot augstākās izglītības un profesionālās izglītības un apmācības internacionalizāciju.</p>
<p>6. Ilgtermiņa investīcijas izglītības un apmācības sistēmās un šo sistēmu kvalitāte un efektivitāte.</p>	<p>i. Izpētīt, kāds varētu būt Investīciju plāna Eiropai potenciāls izglītības un apmācības jomā, tostarp veicinot finansējuma modeļus, kas piesaista privātos dalībniekus un kapitālu.</p> <p>ii. Mudināt dalībvalstis tādu politikas virzienu un izstrādes reformu pārraudzībā, kas efektīvāk nodrošina kvalitatīvu izglītību, izmantot uz faktiem balstītu politikas veidošanu, tostarp izglītības un apmācības sistēmu izvērtēšanu un novērtēšanu.</p> <p>iii. Veicināt inovatīvus veidus, lai nodrošinātu ilgtspējīgas investīcijas izglītībā un apmācībā, vajadzības gadījumā izskatot uz rezultātiem balstīta finansējuma un izmaksu sadales veidus.</p>

KONKRĒTAS PRIORITĀTES PROFESIONĀLAJAI IZGLĪTĪBAI UN APMĀCĪBAI UN PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBAI LĪDZ 2020. GADAM

Nozaru programmās, kuras paredzētas profesionālajai izglītībai un apmācībai (Kopenhāgenas un Briges process) un pieaugušo izglītībai, sīkāk jānosaka un, izmantojot šo kopīgo ziņojumu, jāapstiprina mērķi/prioritātes laikposmam līdz 2020. gadam.

I. PROFESIONĀLĀ IZGLĪTĪBA UN APMĀCĪBA (PIA)

Rīgas 2015. gada 22. jūnija secinājumos laikposmam no 2015. līdz 2020. gadam PIA jomā tika ierosināti šādi jauni vidēja termiņa mērķi ⁽¹⁾:

— veicināt **darbā īstenotu mācīšanos** visos tās veidos un īpašu uzmanību pievērst mācekļībai, iesaistot sociālos partnerus, uzņēmumus, palātas un PIA sniedzējus, kā arī veicinot inovāciju un uzņēmējdarbības garu,

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/2015-riga-conclusions_en.pdf

- profesionālajā izglītībā un apmācībā vēl plašāk attīstīt **kvalitātes nodrošināšanas** mehānismus saskaņā ar EQAVET ⁽²⁾ ieteikumu un kā daļu no kvalitātes nodrošināšanas sistēmām izveidot pastāvīgus **informācijas un atgriezeniskās saites lokus sākotnējās profesionālās izglītības un apmācības (I-VET) un tālākās profesionālās izglītības un apmācības (C-VET) ⁽³⁾ sistēmām, pamatojoties uz mācību rezultātiem,**
- uzlabot **visu personu piekļuvi PIA un kvalifikācijām** ar elastīgāku un caurlaidīgāku sistēmu palīdzību, jo īpaši piedāvājot efektīvus un integrētus atbalsta pakalpojumus un nodrošinot neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu,
- vēl vairāk stiprināt **galvenās kompetences** PIA mācību programmās un sniegt efektīvākas iespējas iegūt vai pilnveidot šīs prasmes, izmantojot I-VET un C-VET,
- ieviest sistemātisku pieeju un iespējas **PIA skolotāju, pasniedzēju un darbaudzinātāju sākotnējai un nepārtrauktai profesionālajai izauzmei** gan skolas, gan darba vidē.

II. PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBA

Atjaunotajā Eiropas izglītības programmā pieaugušajiem ⁽⁴⁾, ko Padome pieņēma 2011. gadā, tika izklāstīta virkne prioritāro jomu 2012.–2014. gadam, bet tās tika noteiktas ilgtermiņa perspektīvā un saskaņotas ar četriem ET 2020 stratēģiskajiem mērķiem. Konkrētās prioritātes, kurām dalībvalstīm ar Eiropas Komisijas atbalstu vajadzētu pievērsties laikposmā līdz 2020. gadam, lai iegūtu ilgtermiņa redzējumu par programmu, ir šādas:

- **pārvaldība:** nodrošināt pieaugušo izglītības saskaņotību ar citām politikas jomām, uzlabot koordināciju, efektivitāti un atbilstīgumu sabiedrības, ekonomikas un vides vajadzībām; vajadzības gadījumā palielinot gan privātās, gan publiskās investīcijas,
- **piedāvājums un mācību uzsākšana:** būtiski palielināt kvalitatīvas pieaugušo izglītības nodrošinājumu, jo īpaši rakstpratības, matemātisko prasmju un digitālo prasmju jomā, un sekmēt mācību uzsākšanu ar efektīvām saskares, atbalsta un motivācijas stratēģijām, kas paredzētas grupām ar izteiktākajām vajadzībām,
- **elastīgums un pieejamība:** paplašināt piekļuvi, palielinot darbavietā īstenotas mācīšanās pieejamību un efektīvi izmantojot IKT; ieviest procedūras, ar kurām identificē un novērtē mazkvalificētu pieaugušo prasmes un sniedz pietiekami daudz otro iespēju izglītībā, kā rezultātā atzītu EQF kvalifikāciju iegūtu personas, kurām nav EQF4. līmeņa kvalifikācijas,
- **kvalitāte:** uzlabot kvalitātes nodrošināšanu, tostarp pārraudzību un ietekmes novērtējumu, uzlabot to pedagogu sākotnējo izglītību un tālākizglītību, kuri apmāca pieaugušos, un vākt nepieciešamos datus par vajadzībām, lai efektīvi noteiktu un izstrādātu nodrošināšanu.

⁽²⁾ OVC 155, 8.7.2009.

⁽³⁾ OVC 324, 1.12.2010., 5. lpp.

⁽⁴⁾ OVC 372, 20.12.2011., 1. lpp.